

Nr 195

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående riktlinjer för det frivilliga skolväsendet jämte motioner.

(2:a avd.)

Propositionen

I propositionen nr 140 har Kungl. Maj:t under åberopande av utdrag av statsrådsprotokollet över utbildningsärenden för den 28 juni 1968 föreslagit riksdagen att godkänna de riktlinjer för det frivilliga skolväsendet som förordats i statsrådsprotokollet.

På grundval av betänkanden från yrkesutbildningsberedningen och från skogsbrukets yrkesutbildningskommitté läggs i propositionen fram principförslag dels om sammanförande av skolorna på det gymnasiala stadiet till en skolform, dels om utformningen av den framtida yrkesutbildningen.

Nuvarande tre skolformer fackskola, gymnasium och yrkesskola föreslås den 1 juli 1971 bli sammanförda till en skolform, vars namn inte nu fixeras. Såsom arbetsnamn under beredningsarbetet har använts ordet »mellanskolan» och denna benämning används av praktiska skäl också i propositionen. Den nya mellanskolan skall organisatoriskt utgöra en skolform, vilket bl. a. innebär att lärare anställs vid mellanskolan i kommunen med placering vid viss skolenhet.

De framlagda förslagen syftar till ett fullföljande av 1964 års beslut om reformering av de gymnasiala skolorna. En samordnad planering för alla utbildningslinjer inom mellanskolan förutsätts således. Vid planeringen bör eftersträvas att flertalet studievägar inom mellanskolan kan erbjudas på varje ort, där mellanskol-utbildning anordnas. Självfallet måste avvikelser från denna princip få förekomma. Under överskådlig tid kommer yrkesutbildning i viss omfattning att finnas även utanför mellanskoleorterna.

Varje mellanskolenhet bör innehålla ett så allsidigt urval av utbildningsvägar som möjligt. Tyngdpunkterna kan emellertid ligga på olika sektorer i olika skolenheter.

För den utbildning, som motsvarar nuvarande gymnasium och fackskola, föreslås i propositionen inga ändringar i läroplanerna. Däremot föreslås i huvudsaklig anslutning till yrkesutbildningsberedningens förslag en omläggning av utbildningen inom den del av mellanskolan som svarar mot nuvarande yrkesskola. Detta innebär bl. a. att yrkesutbildningslinjerna får en bred inriktning och organiseras enligt

den s. k. blockprincipen. Den inledande utbildningen inom varje linje blir sålunda gemensam för ett flertal utbildningsvägar vilka successivt differentieras och leder fram till mer specifika utbildningsmål. Yrkesutbildningen blir i regel 2-årig. Vissa modifieringar i yrkesutbildningsberedningens förslag förordas bl. a. rörande det maskin- och eltekniska blocket och utbildningen inom vård- och konsumtionsområdet. I de föreslagna timplanerna för yrkesutbildning på olika linjer inryms obligatoriskt allmänna ämnen med valmöjligheter för eleven. Härjämte lämnas utrymme för fritt tillval, som naturligt skall anknyta till studieprogrammet i övrigt. Införandet av de nya läroplanerna för yrkesutbildningslinjerna beräknas komma att utsträckas över en längre tidsperiod.

Med hänsyn till pågående utredningar om huvudmannaskap och skolläroorganisation tas nu ej slutlig ställning i dessa frågor. Inte heller tas i detta sammanhang ställning till framlagda förslag om nya statsbidragsregler. Med tillämpning av nuvarande statsbidragsregler och vid en oförändrad intagning till yrkesutbildningen beräknas statens kostnader på driftbudgeten öka med i runt tal 25 %. En ny teknisk utformning av statsbidragsreglerna kommer att övervägas.

Motionerna

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 998 av fru Hamrin-Thorell m. fl. och II: 1262 av fröken Wetterström m. fl. vari hemställts att riksdagen måtte besluta att två skilda utbildningar för storhushållspersonal skall inrättas, nämligen en utbildning inom konsumtionsteknisk linje avpassad för institutionsstorhushållet och en utbildning inom livsmedelsteknisk linje avpassad för industrins behov,

dels de likalydande motionerna I: 999 av herr Sörlin m. fl. och II: 1261 av herr Enskog m. fl. vari hemställts att riksdagen måtte uttala, att behovet av delvis avvikande organisatoriska lösningar inom vårdutbildningens område skall beaktas i den vidare planläggningen för det frivilliga skolväsendet,

dels de likalydande motionerna I: 1002 av herr Thorsten Larsson m. fl. och II: 1269 av herr Källstad m. fl. vari hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t

I. anhålla om utredning och förslag beträffande frågan om yrkesutbildning i form av färdigutbildning under ett tredje läsår enligt i motionerna anförda riktlinjer,

II. anhålla om att lokalprogram för den integrerade gymnasieskolan så snart som möjligt ställs till huvudmännens förfogande,

III. uttala att vid utarbetandet av yrkesutbildningens kursplaner möjligheten för arbetslivets och näringslivets företrädare att få komma till skolan på i motionerna anförda grunder må beaktas,

IV. uttala att minimiantalet elever i tillvalsgrupp efter länskolnämndens prövning må fastställas till lägst fem,

V. uttala att namnet på den integrerade skolan må vara gymnasieskolan, dels de likalydande motionerna I: 1003 av herr *Lidgard* och II: 1270 av herr *Nordstrandh m. fl.* vari hemställts att riksdagen som sin mening måtte uttala att den nya integrerade skolan på gymnasial nivå skall kallas gymnasium,

dels motionen I:1004 av herrar *Nyman* och *Wallmark* vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala

att yrkesskolans integrering i »mellanskolan» endast kan godtagas under förutsättning att frågan om kostnaderna för färdigutbildningen inom näringslivet blir lösta på ett för företagen tillfredsställande sätt,

att näringslivets instruktörer och yrkeslärare genom de pedagogiska instituten beredes tillfälle till grund- och färdigutbildning i för dem anpassade kurser med anledning av näringslivets ansvar för färdigutbildningen,

att förutsättningarna för samhällets ekonomiska bidrag till branschorganisationernas yrkeskonsulter utredes,

att förutsättningarna för ökad pedagogisk forskning och utvecklingsarbete inom yrkesutbildning, färdigutbildning och omskolningsverksamhet snarast utredes,

dels de likalydande motionerna I: 1009 av herr *Holmberg m. fl.* och II: 1275 av herr *Bohman m. fl.* vari hemställts dels att riksdagen måtte anhålla att Kungl. Maj:t tillsätter en parlamentarisk utredning med uppgift att göra en sammanfattande utredning om det frivilliga skolväsendets inre struktur med beaktande av vad i motionerna anförts och dels att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 140 såsom riktlinjer för fortsatt arbete måtte uttala

a) att det gymnasiala skolväsendet bör dimensioneras så att ingen uteslutes från utbildning,

b) att yrkesvägledning och studierådgivning bör förstärkas i syfte att principen om det fria valet kan upprätthållas,

c) att s. k. färdigutbildning — oavsett var den äger rum — är en samhällelig angelägenhet och

d) att det ankommer på skolöverstyrelsen att följa utvecklingen beträffande s. k. fritt tillval,

dels motionen II: 1276 av fru *Ryding m. fl.* vari hemställts att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 140 måtte ge till känna de i motionen anförda synpunkterna för beaktande i det fortsatta arbetet med riktlinjer för det frivilliga skolväsendet.

Utskottet

Inledning. Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen nr 171 fattade 1964 års riksdag beslut om en reformering av de gymnasiala skolorna m. m. Därigenom inleddes en genomgripande omdaning av skolväsendet på stadiet ovanför grundskolan. Genom beslutet fastslogs bl. a. att reformarbetet skulle grundas på en helhetssyn på de olika utbildningsvägarna, vilka skulle samordnas i fråga om målsättning, organisation och utnyttjande av resurserna. I den nu föreliggande propo-

sitionen föreslås att 1964 års beslut fullföljes beträffande yrkesutbildningens inre utformning och att gymnasium, fackskola och yrkesskola upphör som självständiga skolformer och ersättes av en sammanhållen skolform.

En sammanhållen »mellanskola». I motionerna I: 1009 och II: 1275 hävdas att 1964 års beslut om gymnasium och fackskola fattades utan att förutsättningar förelåg för anläggande av en helhetssyn på det offentliga skolväsendet ovanför den obligatoriska skolan. När nu i propositionen nr 140 på grundval av yrkesutbildningsberedningens arbete förslag läggs fram om en reformering av yrkesutbildningen och om dennas samordning med gymnasium och fackskola i en sammanhållen skolform finner motionärerna att detta sker utan att försök gjorts att precisera en totalsyn på det gymnasiala skolväsendet. Motionärerna finner det erforderligt med en *parlamentarisk utredning* om det frivilliga skolväsendets inre struktur och bedömer att förutsättningarna för ett snabbt utredningsarbete är goda, eftersom de väsentliga sakutredningarna föreligger eller väntas inom kort.

Som nyss framgått har det omfattande reformarbetet beträffande det gymnasiala skolstadiet bedrivits i etapper: olika utredningar har behandlat de olika skolformerna och förslag har successivt framlagts för riksdagen. Med hänsyn till ämnets omfattning är det naturligt att så blivit fallet. Det successiva genomförandet av grundskolan är ett annat skäl för den valda metoden.

Den nya skola som vid bifall till propositionen kommer att ersätta gymnasium, fackskola och yrkesskola blir sammanhållen i yttre organisatorisk mening och samordnad även i fråga om den inre utformningen. Allt vad denna betydelsefulla och genomgripande omvandling innebär och allt vad den kräver kan inte överblickas på en gång. Om de åtgärder för inre samordning av olika linjer i den nya skolan som föreslås i propositionen kommer att ha tillräcklig effekt i åsyftad riktning är en av de frågor man ställer i dag men inte kan få svar på förrän längre fram. Det är med hänsyn till det nu sagda desto angelägnare att man i det fortsatta arbetet på utformningen av den nya skolan samlar upp och analyserar erfarenheterna från de gamla skolformerna liksom — vid bifall till propositionen — de erfarenheter man efter hand får inom den nya. De ofta citerade orden av 1946 års skolkommission om en fortskridande skolreform har sin giltighet även nu och på detta område. Att skolmyndigheterna, både centralt och regionalt, har en mycket viktig uppgift härvidlag är självklart. Som redovisas i propositionen har skolöverstyrelsen redan inlett en översyn av fackskolans och gymnasiets läroplaner. Nya läroplaner för yrkesutbildningen utarbetas successivt.

Hur den nya skolan skall vara utformad för att bäst fylla sin uppgift är en fråga av stor samhällelig betydelse och utskottet utgår därför från att vid de fortsatta övervägandena sådana arbetsformer tillämpas att företrädare för de olika intressenterna — skolans eget folk, eleverna och deras målsmän samt det yrkesliv där eleverna i framtiden skall vara verksamma — får tillfälle att redovisa sina erfarenheter och framföra sina synpunkter. Framdeles kan det bli lämpligt att låta en parlamentariskt sammansatt kommitté se över det frivilliga skolväsendets orga-

nisation och utformning. Vad utskottet nu anfört i anledning av utredningsyrkandet i motionerna I: 1009 och II: 1275 bör av riksdagen ges till känna för Kungl. Maj:t.

I propositionen har slutlig ställning inte tagits till vilket *namn* den nya sammanhållna skolan bör ha. Som arbetsnamn användes »mellanskolan» och det förutsättes att Kungl. Maj:t med ledning av den fortsatta diskussionen framdeles skall ta ställning i namnfrågan. Ett uttalande till förmån för namnet gymnasieskolan föreslås i motionerna I: 1002 och II: 1269 medan i motionerna I: 1003 och II: 1270 hemställs, att riksdagen som sin mening uttalar att den nya skolan skall kallas gymnasium. Utskottet har övervägt de olika namnförslag som redovisas i propositionen och bland dem för sin del funnit gymnasium vara att föredra. Denna utskottets uppfattning synes av riksdagen böra ges till känna för Kungl. Maj:t.

Departementschefen räknar med att på sikt *praktiskt taget alla ungdomar* efter grundskolan kommer att gå vidare till *fortsatt utbildning*. I motionerna I: 1009 och II: 1275 uttalas en viss tvekan om innebörden av departementschefens ståndpunkt härvidlag. Motionärerna önskar därför att riksdagen uttalar att det gymnasiala skolväsendet bör dimensioneras så att ingen uteslutes från utbildning. Utskottet kan inte på denna punkt finna någon motsättning mellan propositionen och nämnda motioner och finner därför att något särskilt uttalande av riksdagen i frågan knappast är erforderligt.

I motionen II: 1276 har hemställts att vissa i motionen anförda synpunkter av riksdagen ges till känna för Kungl. Maj:t för beaktande i det fortsatta arbetet med riktlinjer för det frivilliga skolväsendet. Motionärerna anser det behövligt med en grundlig *översyn av fackskolan*, önskar att det på varje gymnasieort skall finnas minst en *konsulent för de handikappade* och yrkar att sådan *yrkesundervisning som är förlagd till arbetsställe* utanför skolan bör begränsas till att omfatta 35 veckotimmar.

Utskottet får vad gäller fackskolan hänvisa till vad i det föregående anförts om det fortsatta arbetet med utformningen av det frivilliga skolväsendet. Vad angår de handikappade eleverna anser sig utskottet inte i förevarande sammanhang böra göra någon bedömning av vilken konsulentorganisation som erfordras. Det önskade uttalandet om en begränsning av timtalet för yrkesundervisning vid arbetsställe utanför skolan avstyrkes.

Beträffande *minimiantalet elever i tillvalsgrupp* uttalas i motionerna I: 1002 och II: 1269 att detta bör vara åtta med möjlighet för länskolnämnderna att efter prövning i varje särskilt fall medge en sänkning till lägst fem elever. Departementschefen har i propositionen inte tagit ställning till frågan om föreskrifter angående elevantal i klasser och grupper utan förutsatt en ytterligare prövning i samband med läroplansarbetet. Utskottet som förutsätter att man vid denna prövning har i minnet vad en dispensmöjlighet betyder för de mindre skolorna kan inte tillstyrka att riksdagen i enlighet med motionärernas önskan nu gör ett uttalande om att minimiantalet elever i tillvalsgrupp av länskolnämnd må fastställas till lägst fem.

Yrkesutbildningens utformning. Under remissbehandlingen av yrkesutbildningsberedningens förslag beträffande den framtida utformningen av yrkesutbildningen har från en del håll uttalats oro för att man kommer att i den nya utbildningen gå miste om viktiga element av specialisering och *färdigutbildning* i nuvarande yrkesutbildning. Gentemot detta har i propositionen uttalats att begränsningar i specialisering och i graden av färdigutbildning kan bedömas bli mer än väl uppvägda av de värden som ligger i att utbildningen blir mer allsidigt användbar och underlättar anpassning till förändringar på arbetsmarknaden. Vidare bör det observeras att förslaget i fråga om många utbildningsvägar innebär att utbildningstiden förlängs. Den nya utbildningen förutsättes därför i allmänhet komma att ge en väl så god grund för yrkesutövning som nuvarande utbildning.

I motionen I: 1004 uttalas att den egentliga praktiska utbildningen, färdigutbildningen, kommer att ställa stora krav på näringslivet och att risk föreligger att många företag av hänsyn till kostnaderna och till svårigheterna att få fram goda instruktörer och lärare kommer att försumma färdigutbildningen om de inte stimuleras tillräckligt i sitt arbete för denna. Yrkeskolans integrering i »mellanskolan» kan enligt motionärernas uppfattning godtagas endast under förutsättning att frågan om kostnaderna för färdigutbildningen inom näringslivet blir lösta på ett för företagen tillfredsställande sätt. Motionärerna yrkar att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t gör ett uttalande av denna innebörd. Vidare önskar de uttalanden av riksdagen dels om att näringslivets instruktörer och yrkeslärare genom de pedagogiska instituten skall beredas tillfälle till grund- och färdigutbildning i för dem anpassade kurser, dels om att förutsättningarna för samhällets ekonomiska bidrag till branschorganisationernas yrkeskonsulter skall utredas.

Färdigutbildningen tas upp även i motionerna I: 1009 och II: 1275 i vilka det uttalas att propositionens förslag kan godtagas endast under förutsättning att det klart uttalas att planläggning och kontroll av färdigutbildningen kommer att ske genom skolväsendets försorg och bekostas med allmänna medel. Motionärerna hemställer om ett riksdagsuttalande om att s. k. färdigutbildning, oavsett var den äger rum, är en samhällelig angelägenhet.

Utskottet är medvetet om att det i varje fall inom vissa områden kommer att finnas behov av vad motionärerna kallar färdigutbildning. Det torde dock inte för närvarande föreligga tillräckligt underlag för någon närmare konkretisering av vad som skall anses vara sådan utbildning till skillnad mot å ena sidan grundutbildning och å andra sidan inskolning i företaget. Hithörande frågor behöver närmare penetreras men utskottet anser sig dock kunna i anledning av motionerna göra det allmänna konstaterandet att samhället måste ha ett betydande ansvar för färdigutbildningen. Utskottet föreslår att vad utskottet nu uttalat av riksdagen ges till känna för Kungl. Maj:t men att, med hänsyn till det ytterligare utredningsarbete som erfordras, övriga hittills redovisade motionsyrkanden om färdigutbildningen inte föranleder någon åtgärd.

I motionerna I: 1002 och II: 1269 behandlas de problem som färdigutbildningen kommer att medföra särskilt för mindre företag. Motionärerna anser det nöd-

vändigt att även mera specialiserad yrkesutbildning än den som förutsattes i propositionen ordnas i skolform. De anser att ett *tredje yrkesutbildningsläsåår* bör kunna anordnas i syfte att ge färdigutbildning och hemställer att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om utredning och förslag i denna fråga. Utskottet får med anledning härav erinra om att i propositionen förutsatts, att yrkesutbildningen i »mellanskolan» i regel skall omfatta två år men att såväl längre som kortare utbildningstider skall ifrågakomma. Utskottet som förutsätter att det i enlighet med detta uttalande i det fortsatta arbetet med utformningen av ifrågavarande utbildning kommer att övervägas i vad mån längre utbildningstider än två år erfordras finner inte tillräcklig anledning att tillstyrka sistnämnda motionsyrkande.

Det ökade inslag av *allmänna ämnen i yrkesutbildningen*, som föreslås i propositionen, anses i motionen II: 1276 vara otillräckligt. Enligt motionärernas mening bör även samhällskunskap och ett främmande språk vara obligatoriska ämnen. Utskottet kan dock för sin del inte finna det lämpligt att nu gå längre i fråga om en ökning av utrymmet för allmänna ämnen inom yrkesutbildningen än vad som förutsatts i propositionen. Utskottet kan därför inte tillstyrka att riksdagen i enlighet med yrkandet i motionen beslutar att motionärernas synpunkter i denna del skall ges till känna för Kungl. Maj:t för beaktande i det fortsatta arbetet med utformningen av den nya sammanhållna skolan.

Enligt propositionen bör en del av undervisningen i yrkesteknik efter den enskilde elevens fria val kunna utbytas mot undervisning i andra ämnen som förekommer i »mellanskolan». I motionerna I: 1009 och II: 1275 betonas att det finns anledning till stor tveksamhet i fråga om detta s. k. *fria tillval*. Motionärerna hemställer om ett uttalande av riksdagen om att det bör ankomma på skolöverstyrelsen att följa utvecklingen beträffande fritt tillval. Utskottet som har noterat att det även i propositionen betonats att anordningen med fritt tillval innebär vissa risker för ogynnsamma effekter finner inte anledning att föreslå riksdagen att göra det i motionerna önskade uttalandet, eftersom det över huvud taget ankommer på skolöverstyrelsen att noga följa utvecklingen inom skolväsendet i dess helhet.

Den närmare utformningen av de linjer som yrkesutbildningsberedningen föreslagit kommer att behandlas i det fortsatta läroplansarbetet. I propositionen tar departementschefen dock upp vissa spörsmål som särskilt uppmärksammats vid remissbehandlingen av utredningens förslag. I fråga om den *konsumtionstekniska och vårdtekniska utbildningen* redovisar han synpunkter på frågan om utbildningen bör hållas samman under den första terminen eller redan från början bör delas på två linjer och kommer till det resultatet att båda alternativen bör prövas.

I motionerna I: 999 och II: 1261 erinras om att vårdverksamhetens huvudmän gjort stora insatser för att bygga upp en skolorganisation för vårdutbildningen. Flera skäl talar enligt motionärerna för att den behålles och förstärkes, och riksdagen bör därför enligt motionärerna i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala att behovet av delvis avvikande organisatoriska lösningar inom vårdutbildningens område skall beaktas i den fortsatta planläggningen.

Utskottet får först framhålla att vårdområdet är så stort att den vårdtekniska utbildningen i och för sig skulle kunna utgöra ett av de yrkesblock varom yrkesutbildningsberedningen talar. Vårdutbildningen har också sina särskilda problem framför allt därför att praktikmöjligheternas utnyttjande måste samordnas med sjukvården. Utskottet, som har förståelse för de synpunkter som ligger bakom motionerna I: 999 och II: 1261, finner det nödvändigt att man i det fortsatta planlägningsarbetet beaktar de särskilda förhållanden som gäller för vårdutbildningen. Utskottet tillstyrker därför att riksdagen gör det i motionerna önskade uttalandet.

Frågan om *storhushållspersonal* bör utbildas både inom konsumtionsteknisk och inom livsmedelsteknisk linje har blivit föremål för skiljaktiga meningar. I propositionen uttalas att utbildning av dylik personal inom två olika linjer bör ifrågakomma endast om det finns behov av två väsentligt olika utbildningsvägar. Klarhet i denna fråga bör kunna nås vid det fortsatta läroplansarbetet, vilket som brukligt är bör bedrivas i samråd med företrädare för arbetsgivare och anställda. Ett direkt yrkande om ett riksdagsbeslut om två skilda utbildningsvägar för storhushållspersonalen framställs i motionerna I: 998 och II: 1262.

Det fortsatta läroplansarbetet kommer att innefatta överväganden beträffande utformningen av en lång rad olika utbildningslinjer och de lösningar man i olika detaljer stannar för kommer att tid efter annan behöva omprövas. Utskottet har förståelse för de synpunkter som framförts i motionerna I: 998 och II: 1262 men förutsätter att skälen för och emot olika utbildningsvägar för ifrågavarande personal under det fortsatta läroplansarbetet kommer att prövas förutsättningslöst i samråd med företrädare för arbetsgivare — såväl privata som statliga och kommunala — och arbetstagare och att därvid också det i motionerna anförda kommer att prövas.

I propositionen betonas vikten av *studie- och yrkesvägledning* och uttalas att den framtida utformningen av denna måste omprövas med hänsyn till de ökade krav härutinnan som kommer att ställas inom den integrerade skolan på det gymnasiala stadiet. Samma uppfattning kommer till uttryck i motionerna I: 1009 och II: 1275 i vilka särskilt framhålls att det fria valet av utbildningslinjer ofrånkomligen kräver en utbyggd studierådgivning och yrkesvägledning. Motionärerna önskar ett uttalande av riksdagen om att resurserna på området bör förstärkas. I motionerna I: 1002 och II: 1269 betonas yrkesorienteringens betydelse. Motionärerna anser det önskvärt att representanter för företag, organisationer och institutioner bereds tillfälle att vid besök i skolorna orientera om arbetslivs- och näringslivsfrågor och hemställer om ett riksdagsuttalande att detta bör beaktas vid utarbetandet av kursplaner.

Såvitt utskottet kan finna råder det inte någon motsättning mellan propositionen och vad som i nu ifrågavarande hänseende anförts i motionerna I: 1009 och II: 1275. Ett godkännande såvitt gäller studie- och yrkesvägledningen av de i propositionen förordade riktlinjerna för det frivilliga skolväsendet — vilket utskottet härmed tillstyrker — kommer därför att tillgodose även motionärernas önskemål.

Vad angår motionerna I: 1002 och II: 1269 räknar utskottet med att man vid den omprövning av organisationen för studie- och yrkesvägledningen som förutsättes i propositionen även prövar olika uppslag i fråga om medverkan av näringslivet samt av organisationer och institutioner. Utskottet anser det inte erforderligt med det av motionärerna önskade uttalandet av riksdagen.

Departementschefen uttalar i propositionen att han i likhet med yrkesutbildningsberedningen finner det angeläget att man i *den pedagogiska forskningen* och i *utvecklingsarbetet* i större utsträckning än hittills tar upp yrkesutbildningens problem. Samma åsikt uttalas i motionen I: 1004, men det anses i denna därjämte att en utredning snarast bör göras av förutsättningarna för ökad pedagogisk forskning m. m. inom yrkesutbildning, färdigutbildning och omskolningsverksamhet. Utskottet som i likhet med departementschefen vill understryka skolöverstyrelsens roll härvidlag och som också vill erinra om den väsentliga ökning av anslaget till pedagogiskt utvecklingsarbete inom skolväsendet som skett för innevarande budgetår anser sig inte böra biträda motionärernas önskan om ett uttalande av riksdagen om en utredning.

Genomförandet av förslagen i propositionen sammanhänger givetvis nära med frågan om *lokaler* och utrustning, konstaterar departementschefen. Preliminära uppskattningar anses ge vid handen att investeringsbehovet inte blir av sådan storlek att det lägger hinder i vägen. I motionerna I: 1002 och II: 1269 hemställas att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller att lokalprogram för den nya skolan så snart som möjligt ställs till huvudmännens förfogande så att riskerna för felinvesteringar kan minskas. Utskottet utgår från som självklart att skolöverstyrelsen noga studerar den inverkan på lokalbehov och lokalutformning som ett genomförande av den föreslagna reformen kommer att få och att överstyrelsen tar de initiativ i frågan som erfordras. Med hänsyn härtill anser utskottet det inte erforderligt med någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av nu ifrågasvarande motionsyrkande.

Utskottet har inte i vidare mån än som framgått av det föregående funnit anledning till särskilda uttalanden i anledning av propositionen.

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. beträffande utbildningen av storhushållspersonal med avslag å motionerna I: 998 och II: 1262 godkänner vad i statsrådsprotokollet härvidlag förordats,
2. beträffande yrkesvägledning och studierådgivning med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och i anledning av motionerna I: 1009 och II: 1275, såvitt nu är i fråga, godkänner vad i statsrådsprotokollet härvidlag förordats,
3. i övrigt godkänner de riktlinjer för det frivilliga skolväsendet som förordats i statsrådsprotokollet,

4. med bifall till motionerna I: 999 och II: 1261 beslutar att i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala att behovet av delvis avvikande organisatoriska lösningar inom vårdutbildningens område skall beaktas i den vidare planläggningen för det frivilliga skolväsendet,

5. i anledning av motionerna I: 1002 och II: 1269 samt I: 1003 och II: 1270, förstnämnda båda motioner såvitt nu är i fråga, ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört om namnet på den integrerade skolan på gymnasiestadiet,

6. avslår motionerna I: 1002 och II: 1269 i vad de avser utredning om färdigutbildning under ett tredje läsår,

7. avslår motionerna I: 1002 och II: 1269 i vad de avser miniantalet elever i tillvalsgrupp,

8. avslår motionerna I: 1002 och II: 1269 i vad de avser orientering i skolorna om arbetslivs- och näringslivsfrågor genom representanter för företag m. m.,

9. avslår motionerna I: 1002 och II: 1269 i vad de avser lokalprogram,

10. i anledning av motionerna I: 1004 samt I: 1009 och II: 1275, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört om samhällets ansvar för färdigutbildningen,

11. avslår motionen I: 1004 i vad den avser näringslivets instruktörer och yrkeslärare samt branschorganisationernas yrkeskonsulter,

12. avslår motionen I: 1004 i vad den avser utredning om förutsättningarna för ökad pedagogisk forskning,

13. i anledning av motionerna I: 1009 och II: 1275 i vad de avser en parlamentarisk utredning om det frivilliga skolväsendets struktur ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,

14. avslår motionerna I: 1009 och II: 1275 i vad de avser dimensioneringen av det gymnasiala skolväsendet,

15. avslår motionerna I: 1009 och II: 1275 i vad de avser utvecklingen beträffande s. k. fritt tillval,

16. avslår motionen II: 1276 om beaktande av vissa synpunkter i det fortsatta arbetet med riktlinjer för det frivilliga skolväsendet.

Stockholm den 5 december 1968

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Näsström (s), Birger Andersson (s), Axel Andersson (fp), Fritz Persson (s), Rikard Svensson (s), fru Wallentheim (s), herrar Kaijser (h), Mårtensson (s), Ottosson (h), Herbert Larsson (s), Wallmark (h), Högstrom (s), Nils-Eric Gustafsson (cp), Wirtén (fp) och Johan Olsson (cp) samt

från a n d r a kammaren: herrar Bohman (h), Karlsson i Olofström (s), Blidfors (s), Almgren (s), Mellqvist (s), fru Lewén-Eliasson (s), herrar Nihlfors (fp), Mattsson (cp), Turesson (h), fröken Olsson (s), herrar Lindholm (s), Källstad (fp), Fagerlund (s), Mundebo (fp) och Elmstedt (cp).

Reservationer

1. av herr *Wallmark* (h)
2. av herr *Turesson* (h).